

Upozornění poskytovatelům sociálních služeb na změny v Metodice týkající se jejich povinností jako příjemců dotací

V souvislosti s vyhlášením dotačního řízení Jihočeského kraje na poskytnutí účelové dotace k financování neinvestičních nákladů souvisejících s poskytováním sociálních služeb pro rok 2021 upozorňujeme poskytovatele sociálních služeb, že **pro dotační rok 2021 byly upřesněny sankce za nedodržování povinností poskytovatele sociálních služeb jako příjemce dotace, které jsou uvedeny v Části IX. bod 2 Metodiky** pro poskytování účelové dotace podle § 101a zák. č. 108/2006. z rozpočtu Jihočeského kraje poskytovatelům sociálních služeb (dále jen „Metodika“). Sankce ve formě sníženého odvodu za pochybení při čerpání dotace a neplnění podmínek veřejnoprávní smlouvy jsou stanoveny v Části X. Metodiky.

Současně upozorňujeme, že na základě zjištění získaných pravidelnou kontrolní činností odboru sociálních věcí KÚ JČK, **byla v Části IX. bod 2 stanovena nová povinnost**, a to:

d) předkládat uživateli sociální služby písemné vyúčtování za poskytování sociální služby za podmínek a v termínech dle uzavřené smlouvy o poskytnutí sociální služby, nejméně však v rozsahu jednotkové úhrady za úkon, času skutečně spotřebovaného k zajištění jednotlivých úkonů či jejich počtu a úhrady za jednotlivé úkony (s rozlišením základní a fakultativní činnosti).

Nově určená povinnost příjemce dotace vychází z **ust. § 88 písm. b) zák. č. 108/2006 Sb.** – poskytovatel je povinen *informovat zájemce* o všech povinnostech, které by pro něj vyplývaly ze smlouvy o poskytování SS, mimo jiné *o úhradách za poskytování SS, a to způsobem pro něj srozumitelným*. Podání informace a shoda o výši úhrady a dalších podmínkách mezi zájemcem a poskytovatelem se pak odráží při uzavírání smlouvy o poskytování SS, kdy podle **ust. § 91 odst. 2 písm. e) zák. č. 108/2006 Sb.** je obligatorní (povinnou) náležitostí smlouvy o poskytování SS *„výše úhrady za sociální služby sjednaná v rámci výše úhrady stanovené v § 73 až § 77 a způsob jejího placení, včetně způsobu vyúčtování“*. Tato náležitost musí být součástí smluvního ujednání bez ohledu na formu uzavřeného smluvního vztahu, tedy jak v písemné, tak v ústně uzavřené smlouvě. Klient je podle **ust. § 71 odst. 2 zák. č. 108/2006 Sb.** povinen hradit (pouze) úhradu nákladů za poskytování SS ve výši sjednané ve smlouvě o poskytování SS.

Účelem kontroly plnění této povinnosti je zjištění, zda poskytovatel dodržuje maximální výši úhrady stanovenou prováděcím předpisem a podmínky sjednané ve smlouvě o poskytování SS s klientem a dále zda klient nehradí částky, které nebyly ve smlouvě o poskytování SS sjednány, tedy dodržování povinností ust. § 88, § 91 a § 71 zák. č. 108/2006 Sb. Tuto skutečnost musí být poskytovatel schopen na výzvu kontrolního orgánu doložit pro každý měsíc u každého klienta.

Obecně lze ve vztahu k úhradám za poskytování sociálních služeb odlišit tři skupiny:

1. Sociální služby poskytované bez úhrady (§ 72 zák. č. 108/2006 Sb.):

- zájemce je informován, že poskytnutí základních činností služby je zdarma;
- klient uzavírá smlouvu o poskytování SS, kde je uvedeno, že poskytování základních činností je bez úhrady.

U těchto druhů SS je možno uvažovat pouze o úhradách za poskytování fakultativních činností, pokud je poskytovatel nabízí a klient si je objedná. Blíže viz níže – fakultativní činnost.

2. Sociální služby poskytované za úhradu podle § 73 zák. č. 108/2006 Sb.:

Zájemce je informován ve vztahu k úhradám:

- o úhradě za ubytování a stravování ve výši max. dle prováděcího předpisu;
- o skutečnosti, že úhrada za sociální péči je stanovena ve výši příspěvku na péči (s výjimkou týdenního stacionáře, kde je možné sjednat úhradu max. ve výši 75% PnP za 5 dní pobytu);
- o právu osoby doložit svůj příjem a žádat o sníženou úhradu v případě, kdy by osobě po úhradě ubytování a stravování nezůstalo alespoň 15 % jejího příjmu (resp. 25% u TS);
- o možných vrátkách při nepřítomnosti osoby za ubytování, stravu či péči,
- o způsobu placení úhrad za poskytování základních činností – např. předem či zpětně, na základě předloženého vyúčtování/automaticky do stanoveného dne v měsíci, hotovostně, převodem na účet, přes depozitní účet, započítání vratek do dalšího období;
- o způsobu vyúčtování – např. pravidelně k sjednanému dni v měsíci, na požádání, 1 x za pololetí.

Tyto informace sjednané vzájemnou domluvou mezi zájemcem a poskytovatelem jsou následně vtěleny do uzavírané smlouvy o poskytování (uzavření smlouvy u těchto druhů služby je možné pouze v písemné formě). Klient má ve smlouvě o poskytování SS uvedenou sjednanou výši úhrad max. v částkách dle prováděcího předpisu a podmínky jejich zaplacení.

U těchto druhů sociálních služeb je sociální péče hrazena ve výši příspěvku na péči (s výj. TS). Klientovi se v tomto případě nevyúčtovávají jednotlivé poskytnuté úkony základní činnosti týkající se sociální péče, jelikož není rozhodující skutečně spotřebovaný čas na poskytnutí úkonu. Sociální péče je hrazena „paušálem“ ve výši PnP. Pokud je domluvena možnost vratek za nepřítomnost v zařízení, lze vyúčtovat úkony poskytování ubytování a stravování, a to dle ujednání sjednaných mezi klientem a poskytovatelem (vratka za každý měsíc, přeplatek do dalšího období).

Klient by měl být vždy informován, jaká je průběžná úhrada za poskytování základních činností jeho osobě, pokud o to požádá (např. pro každý jednotlivý měsíc), aby byl schopen si sám ověřit, zda úhrady odpovídají výši, které si sjednal ve smlouvě o poskytování SS.

3. Sociální služby poskytované za úhradu podle § 75 zák. č. 108/2006 Sb.:

U těchto druhů služeb prováděcí předpis stanovuje maximální částky, které lze s klientem sjednat za poskytování. Úhrada se účtuje za skutečně provedené úkony základních činností, zejm. maximálně 130 Kč/hod. podle skutečně spotřebovaného času nezbytného k zajištění úkonu.

Zájemce je ve vztahu k úhradám informován:

- o výši úhrady za jednotlivé úkony sociální služby limitované max. výší dle prováděcího předpisu,
- o způsobu placení úhrad za poskytování základních činností – nejčastěji sjednání povinnosti poskytovatele předložit vyúčtování do sjednaného dne a povinnost osoby uhradit platbu na základě předloženého vyúčtování do stanoveného dne v měsíci,
- o způsobu vyúčtování za poskytnutý úkon – nejčastěji za každý měsíc poskytování SS.

Klient má ve smlouvě o poskytování SS uvedeno:

- jaký rozsah úkonů základních činností si sjednal a zda si sjednal i fakultativní činnosti,
- jak je stanovena úhrada za úkon a jak je účtován konkrétně poskytnutý úkon, tzn. podle skutečně, spotřebovaného času k zajištění úkonu (v souladu s prováděcím předpisem),
- jakým způsobem obdrží vyúčtování a co je jeho obsahem,
- termín, do kterého je povinen provést úhradu za poskytnuté úkony.

Aby byl klient schopen ověřit, zda předložené vyúčtování odpovídá rozsahu úkonů sjednaného smlouvou o poskytování SS a skutečně poskytnutým úkonům v daném období, je poskytovatel povinen předložit klientovi vyúčtování s rozlišením jednotlivých úkonů základních činností (uveden celkový čas spotřebovaný k zajištění daného úkonu, nebo počet jednotlivých úkonů a výše úhrady za jednotku), s uvedením celkové částky za základní činnosti. Shodně platí i pro fakultativní činnosti, jsou-li sjednány a poskytnuty.

Vyúčtování nemusí být na jedné listině. V praxi je možné i rozdělení vyúčtování úkonů zajištění stravy (oběd) a ostatní úkony péče.

Úhrada za fakultativní činnosti podle § 77 zák. č. 108/2006 Sb.:

Jelikož § 91 odst. 2 písm. e) zák. č. 108/2006 Sb. stanoví jako nezbytnou náležitost smlouvy sjednání výše úhrady za sociální služby stanovené § 73 až 77, tedy včetně úhrady za fakultativní činnosti, platí vše shora uvedené i pro úhradu a vyúčtování fakultativních činností. I v případě fakultativních činností je nutná dostatečná úprava výše úhrady, způsobu jejího placení (např. ihned po poskytnutí, nebo do 5. dne následujícího měsíce) a způsobu jejího vyúčtování (např. stvrzenka na místě při poskytnutí, v rámci měsíčního vyúčtování za všechny fakultativní činnosti v daném měsíci např. opakující se dopravy).

Shrnutí:

Konkrétní forma a termíny vyúčtování, tzn. podmínky vyúčtování, se vždy řídí smlouvou o poskytování SS uzavřenou mezi poskytovatelem a klientem, která je výsledkem shody obou smluvních stran na jednotlivých podmínkách smlouvy, vycházející z individualizovaného procesu sdělení informací o všech právech a povinnostech, které by pro zájemce v případě uzavření smlouvy o poskytování SS vyplývaly.

Dle části IX. Bodu 2 Metodiky je příjemce dotace též povinen:

a) poskytovat sociální službu v souladu se zákonem o sociálních službách a souvisejícími prováděcími předpisy.

Příjemce dotace je povinen jako poskytovatel sociální služby dodržovat zákonná ustanovení a další právní předpisy vztahující se k poskytování sociálních služeb. Tato povinnost mu rovněž vyplývá z Pověření Jihočeského kraje k poskytování služby obecně hospodářského zájmu, konkrétně k zajištění dostupnosti poskytování sociální služby v rozsahu základních činností (dále jen „Pověření“) – čl. 3 bod 3.1 písm. c): „**realizovat poskytování služby v souladu se ZSS a v rozsahu základních činností dané sociální služby**, jejichž výčet a charakteristiky jsou uvedené v ZSS a rozsah úkonů je stanovený ve vyhlášce č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení ZSS, ve znění pozdějších předpisů.“

Z provedených kontrol realizace poskytování sociálních služeb vyplynula následující kontrolní zjištění /opakující se nedostatky, a to zejména:

- 1) poskytovatel SS **nenabízí celý rozsah úkonů základních činností sociální služby**, který je vymezen vyhláškou č. 505/2006 Sb. Tuto povinnost poskytovateli SS stanovuje § 35 odst. 3 (v návaznosti na § 2): „**Základní činnost** uvedené u jednotlivých druhů SS v § 37,39 až 52 a § 54 až 70 **jsou poskyvatelé SS povinni vždy zajistit.**“
- 2) poskytovatel SS požaduje před uzavřením smlouvy o poskytování SS **doložení/sdělení informací, které není ve vztahu k druhu poskytované SS oprávněn zjišťovat (a dále tyto údaje shromažďovat)**. Jedná se zejména o sdělení výše přiznaného příspěvku na péči a dále doložení/sdělení informací týkající se zdravotního stavu zájemce/uživatele sociální služby.
- 3) **Smlouva** o poskytování SS **neobsahuje stanovené náležitosti dle § 91 odst. 2 ZSS** – především uvedení sjednaného rozsahu poskytování SS, výše úhrady, resp. způsob jejího placení, včetně způsobu vyúčtování – blíže viz str. 1 – 3, výpovědní důvody, dodržování vnitřních pravidel (není stanoveno jaké povinnosti uživateli uzavřením SS vznikají).
- 4) **Smlouva** o poskytování SS **obsahuje ustanovení, která jsou nesrozumitelná, nejednoznačná, či v rozporu s právními předpisy** – nejednoznačně formulované znění textu smlouvy, rozpory v jednotlivých člancích/bodech smlouvy, nesoulad znění smlouvy v návaznosti na další dokumenty týkající se poskytování dané SS (např. přílohy smlouvy), požadavek dodržování vnitřních pravidel s odkazem na jiný dokument, který je svým charakterem spíše informativním letákem SS.
- 5) **Smlouva** o poskytování SS **se uzavírá** před samotným zahájením poskytování SS **vždy**, tedy i v případě ústní formy (§ 91 odst. 1 ZSS). Poskytovatel nemá žádný záznam, že byla s klientem uzavřena smlouva o poskytování SS v ústní formě, a že obsahovala všechny náležitosti dle § 91 odst. 2 ZSS. Současně musí být poskytovatel připraven předložit zájemci řádný vzor smlouvy o poskytování SS, pokud o ni požádá. V osobním spisu klienta je nutno zaznamenat veškeré úkony procesu jednání s klientem (prokazatelnost způsobu poskytnutí SS).
- 6) Poskytovatel SS ve svých dokumentech uvádí důvody pro **odmítnutí uzavření smlouvy** o poskytování SS, které jsou **v rozporu se ZSS**. Vymezení situací, kdy poskytovatel SS může odmítnout uzavřít smlouvu o poskytování SS – **upravuje pouze (tedy taxativně) § 91 bod 3 písm. a) až d)**.

b) dodržovat povinnosti stanovené mu zákonem o sociálních službách, zejména § 88 zákona.

Kontroly realizace poskytování SS se rovněž zaměřují na povinnosti poskytovatelů sociálních služeb dle § 88 ZSS. I tyto povinnosti vyplývají z Pověření.

U provedených kontrol, které ověřovaly plnění těchto povinností, se opakovala zejména tato pochybení:

- 1) **Zájemce**, který se po uzavření smlouvy o poskytování SS stává jejím uživatelem, **není dostatečně a srozumitelným způsobem informován o všech povinnostech**, které pro něho vyplývají z uzavřené smlouvy o poskytování SS - § 88 písm. b) v návaznosti na § 91 odst. 2 ZSS.
- 2) Na základě **předložené spisové dokumentace uživatelů SS** není možné konstatovat, že poskytovatel plánuje průběh poskytování SS, vede písemné individuální záznamy o průběhu SS a hodnotí průběh poskytování SS – § 88 písm. f) ZSS. Záznamy jsou **pouhým popisem činnosti, nejsou stanoveny osobní cíle a potřeby uživatele a reálné možnosti, jak cíle dosáhnout**.
- 3) **Poskytovatel nedodržuje vlastní interní dokumenty** týkající se poskytování SS (např. standardy kvality SS), textová znění jednotlivých interních dokumentů týkající se poskytování SS a dokumentů určených pro uživatele služby (smlouva, vnitřní pravidla, standardy kvality atd.) **nejsou ve vzájemném souladu** (např. lhůty, výše úhrad) - § 88 písm. h) ZSS.

Závěr:

Poskytovatelé sociálních služeb jsou povinni dodržovat nejen výše uvedené povinnosti vyplývající ze ZSS, a to bez ohledu na skutečnost, zda jsou či nejsou příjemci dotací. U poskytovatelů SS, kterým bylo vydáno Pověření (jejich SS jsou součástí sítě SS na území kraje), probíhají kontroly, které jsou zaměřeny na realizaci poskytování SS (ověřují plnění povinností dle ZSS) a současně na kontrolu hospodaření s veřejnými prostředky.

Pokud se po přečtení předcházejících odstavců domníváte, že v realizaci Vámi poskytované SS není vše zcela správně nastaveno, lze po vzájemném domluvě se zaměstnanci odboru sociálních věcí JČK konzultovat Vaše případné pochybnosti.

Kontaktní osoby (odbor sociálních věcí):

Ing. Bc. Petra Hypšová	tel. 386 720 757	mail: hypsova@kraj-jihocesky.cz
Mgr. Renata Zumrová	tel. 386 720 646	mail: zumrova@kraj-jihocesky.cz
Mgr. Ing. Alexandra Kindlová	tel. 386 720 928	mail: kindlova@kraj-jihocesky.cz